

Speech Deltacommissaris

Persconferentie Deltabeslissingen, Prinsjesdag 2014

Alleen het gesproken woord geldt.

Dames en Heren,

Het is vandaag een historische dag, want het is precies 200 jaar geleden dat ons land voor het eerst Prinsjesdag vierde.

Maar het is in mijn ogen ook een historische dag, omdat de regering vandaag een programma voorlegt aan het Parlement dat in hoge mate bepalend is voor de toekomstige inrichting van ons laaggelegen land. *Een nieuw Deltaplan*. Dat is de reden voor deze speciale persconferentie.

Ik dank de Minister dat ik daarbij de gelegenheid krijg mijn werkzaamheden als deltagcommissaris toe te lichten. De minister zal straks zelf ingaan op de inhoud van het plan.

Wat voor u ligt is een stevig programma, voor 30 jaar, waarmee in totaal 20 miljard euro is gemoeid. Daarmee kunnen we er voor zorgen dat Nederland rond het midden van deze eeuw fysiek zo robuust en veerkrachtig is ingericht, dat onze mensen en economie goed beschermd blijven en we de extreme klappen van het klimaat kunnen opvangen. *Reageren* op rampen deden we altijd al wel. Nog geen 100 jaar geleden overstroomde het land rond de Zuiderzee. De laatste ramp met veel slachtoffers vond ruim 60 jaar geleden plaats in het Zuidwesten van ons land. En nog geen 20 jaar geleden ging het bijna mis bij de grote rivieren. Rampen of bijna-rampen die leidden tot iconische waterwerken als de Afsluitdijk en de Oosterscheldekering en tot het programma Ruimte voor de Rivier, dat nog gaande is. De overheid reageerde steeds meteen en met forse inzet om te voorkomen dat zo'n ramp nog eens zou gebeuren. 'Veiligheid bieden' is immers een kerntaak van de overheid. Territoriale veiligheid, sociale veiligheid, maar bovenal ook fysieke veiligheid. Zonder die veiligheid geen welvarende samenleving.

Maar nu, in het licht van de gevolgen van de verandering van het klimaat en het groter aantal inwoners en de hogere economisch waarde die beschermd moeten worden dan 60 jaar geleden, doen zich nieuwe vragen voor. Hoe kun je als overheid *vooruitlopen* op rampen die je nog *niet* kent? Dat was de vraag die ik mij stelde toen ik, samen met mijn staf en heel veel betrokken overheden, maatschappelijke organisaties en het bedrijfsleven in 2010 aan deze taak begon.

Ruim 4 jaar later hebben we een breed scala aan interessante en creatieve oplossingen voor die vraag bedacht. Elk jaar rapporteerde ik aan kabinet en Kamer over de voortgang. We liggen goed op schema, precies volgens de lijnen van het kabinetsstandpunt op het advies van de commissie Veerman: een aanpak vaststellen, samen de feiten verzamelen en analyseren, mogelijke oplossingen bedenken voor de knelpunten en opgaven, daaruit de kansrijke destilleren - en nu dan: de voorkeuren voorleggen.

We begonnen met het bepalen van de kernvoorwaarden waaraan het plan moest voldoen, de belangrijkste voorwaarden voor succes. In mijn ogen waren dat er twee.

Ten eerste: zorg voor een zo groot mogelijk draagvlak bij de betrokken overheden en bij maatschappelijke organisaties, bedrijven en burgers. De beslissingen en voorkeursstrategieën moeten van hún zijn. Samen de nationale doelen realiseren, dwars door het huis van Thorbecke heen, programmatisch georganiseerd. Want als iedereen vindt dat dit de beslissingen en de voorkeuren zijn waartoe we moeten komen dan is de kans het grootst dat die beslissingen en voorkeuren ook politiek haalbaar zijn. En zo hebben we het gedaan.

Ten tweede: zorg dat de voorstellen van onbetwistbare kwaliteit zijn. Zie er op toe dat onafhankelijke wetenschappers, de experts van ‘Kennis voor Klimaat’, alle voorstellen bestuderen en beoordelen. Stel daarbij de vraag centraal of wij op grond van de aanwezige en nieuw aangeboorde kennis in redelijkheid tot de nu gedane voorstellingen en beslissingen konden komen. Zo is het ook gebeurd en het antwoord was positief.

Vervolgens was de vraag: wat is de beste aanpak? We kennen de richting van de klimaatverandering, maar we kennen niet de snelheid en de precieze omvang. Essentieel in onze werkwijze is daarom de adaptieve aanpak. Het systeem moet zich soepel aanpassen aan de omstandigheden. We moeten zorgen dat we elke denkbare maatregel, groot of klein, steeds dan kunnen nemen als het nodig blijkt. Versnellen als het moet, vertragen als het kan. *Nuchter en alert*. We zien dat nu al bij de zandsuppleties voor de kust: eerder dan gedacht blijken die nodig te zijn, omdat onze bescherming daar een forse impuls nodig heeft.

Tweede essentieel onderdeel van onze werkwijze: kijk bij het opstellen van je lange termijnvisie verder dan alleen de veiligheid. Wat speelt er in dit gebied nog meer op het terrein van natuurbehoud, recreatie, stedenbouw, economische functies? Door samen op te trekken met een gezamenlijk oog op de toekomst, verbonden in dat ene Deltaprogramma, kunnen we op veel terreinen voordeel behalen. De boulevard van Scheveningen is een versterkte dijk, maar ook een spectaculair nieuw waterfront voor de badplaats. De dijk in Katwijk biedt betere bescherming tegen de zee, maar fungeert ook als parkeergarage voor de auto's van de badgasten. De Waal bij Nijmegen is fors verbreed, zodat de rivier meer ruimte krijgt. Maar in dat brede water ligt nu een eiland waar stadsontwikkeling mogelijk is met een prachtig uitzicht op het water. Zo'n gekoppelde aanpak is doelmatiger en goedkoper, en Nederland wordt er ook nog eens beter en mooier van.

En natuurlijk kijken we bij ieder plan veel meer dan vroeger naar wat de burgers er van vinden. Via de regionale overheden worden zij steeds zo vroeg mogelijk betrokken bij het ontwerp en de invulling van de maatregelen. Het is de wetgever die de normen en de kaders bepaalt. Maar de invulling is veel meer dan vroeger een zaak van ons allemaal.

Dames en heren,

Ik zei al: we hebben de afgelopen jaren dwars door het Huis van Thorbecke heen met elkaar gewerkt aan nationale doelen. Op basis van de scenario's die het KNMI en de Planbureaus samen hebben opgesteld konden we zien hoe groot het speelveld was, wat de 'plausibele toekomsten' zijn. Bij elke mogelijke maatregel konden we de meest effectieve invulling bedenken. De regio's hebben voorkeursstrategieën ontwikkeld waarmee ze de deltabeslissingen regionaal kunnen vertalen. Dat wordt hun koers.

Die samenwerking binnen de héle overheid, van rijk tot gemeente en van waterschap tot provincie, is een levend model gebleken. We hebben als overheid écht samengewerkt. Door de onafhankelijke regie en de beschikbaarheid van financiële middelen in het Deltafonds hebben we gezorgd dat overleggen niet verzandden, maar steeds productief verliepen. De mensen aan tafel verschansten zich niet in hun eigen gelijk, maar hadden de moed om naar gezamenlijke oplossingen te zoeken. Zo kan de politiek zijn besluiten nemen op basis van wat gedegen was voorbereid. We hebben een 'nieuwe overheid' ontdekt én in de praktijk gebracht met waterschappen, Rijkswaterstaat, provincies, gemeenten en ministeries. In open communicatie met de buitenwereld. Na vier jaar hebben we die aanpak laten evalueren door de Erasmus Universiteit – en ik ben trots op de positieve uitkomst. Het is een aanpak gebleken die op tijd tot concreet resultaat heeft geleid. Een aanpak die we de komende jaren hopen vol te houden. We zullen het hard nodig hebben, in het belang van een veilig en leefbaar laaggelegen Nederland.

Dames en heren,

Ik ben er trots op dat ik als regeringscommissaris de nu voorliggende beslissingen en strategieën in de afgelopen jaren heb mogen voorbereiden. En dat ik vandaag namens de betrokken overheden en vele maatschappelijke organisaties samen met de verantwoordelijke Minister onze voorstellen en plannen mag presenteren. De Deltawet werd in 2012 van kracht en is ons zeer behulpzaam geweest.

Met dit Deltaplan voor de 21e eeuw leggen we de basis voor nieuwe veiligheidsnormen en worden we veiliger, komt er een nieuwe zoetwaterstrategie en ondersteunen we de economie én zorgen we ervoor dat we onze ruimten anders gaan inrichten, dat we anders gaan bouwen en worden we robuuster als land. Dit is neergelegd in concrete zgn. deltabeslissingen die ik de afgelopen jaren heb voorbereid met alle betrokkenen voor het kabinet en die de Minister hierna zal toelichten.

Het werk van een Deltacommissaris is relevant werk in een unieke functie. Ik zal dan ook met veel plezier de komende jaren beschikbaar zijn om deze beslissingen verder te brengen en in concrete maatregelen om te zetten. En nu is het zaak om snel aan de slag te gaan. De maatregelen die in het DP2015 worden aangekondigd, moeten we nu in hoog tempo gaan uitwerken en uitvoeren. Ze zijn bedacht door de overheid, maar bij de uitwerking zullen we het bedrijfsleven niet kunnen missen - met name om innovaties te introduceren en exportmogelijkheden te benutten.

Met de geplande investeringen van 20 miljard euro kunnen we er de komende jaren voor zorgen dat zowel onze burgers als onze economie goed beschermd zijn tegen het water. Ik hoop dat we er op tijd klaar mee zijn – maar dat weet je met het klimaat natuurlijk nooit zeker.

Zo meteen laat ik u in een animatie zien wat de kern van het verhaal is. Eerst zal ik de minister het Deltaprogramma 2015 persoonlijk overhandigen.